

**TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS
VUODELTA 2024**

Lumijoen valtuustolle

Sisällys

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA	1
1.1 Tehtävät, toiminnan tarkoitus ja tavoitteet.....	1
1.2 Kokoonpano	1
1.3 Toimintamuodot	2
2 VUODEN 2023 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY	3
3 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	4
3.1 Toiminnalliset tavoitteet.....	4
3.1.1 Yleishallinto.....	4
3.1.2 Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	5
3.1.3 Kehitys- ja elinvoimalautakunnan päävastuualueet.....	8
3.2 Taloudelliset tavoitteet.....	10
4 HENKILÖSTÖ	12
5 KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN.....	13
6 SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA	13
7 YHTEENVETO	14

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

1.1 Tehtävät, toiminnan tarkoitus ja tavoitteet

Tarkastuslautakunta huolehtii kunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä. Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- valvoa Kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi; ja
- valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Lumijoen kunnan hallintosäännön mukaan tarkastuslautakunnan on:

- seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi;
- huolehdittava siitä, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa; sekä
- tehtävä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunta antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Ennen arviointikertomuksen valmistumista tarkastuslautakunta voi antaa valtuustolle tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Tarkastuslautakunta voi raportoida tilikauden aikana valtuustolle myös muista merkittävistä havainnoista.

1.2 Kokoonpano

Valtuusto on valinnut toimikaudeksi 2021-2025 tarkastuslautakunnan jäsenet seuraavasti:

Varsinainen jäsen	Varajäsen
Junkkonen Tapio, pj	Juusola Veijo
Kukkohovi Hannu, varapj	Kyrö Sirkka
Hirvasniemi Sirpa	Holmberg Anneli

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat valtuutettuja. Lautakunnan sihteerinä ja pöytäkirjanpitäjänä on toiminut palvelusihteeri Sari Lampela. Päätökset lautakunnassa on tehty puheenjohtajan esittelystä.

Valtuusto on valinnut tilintarkastusyhteisöksi BDO Auditor Oy:n vuosille 2019-2022. Valtuusto on päättänyt 21.10.2022 jatkaa toimeksiantoa kahden vuoden optiolla siihen saakka, kun vuoden 2024 tilintarkastus on loppuun suoritettu ja tilinpäätös hyväksytty. Vastuullisena tilintarkastajana toimii KHT, JHT Eetu Rantakeisu.

Kuntalain 123 §:n mukaan tilintarkastajan on tarkastettava:

- onko kunnan hallintoa hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti;
- antavatko kunnan tilinpäätös ja siihen kuuluva konsernitalinpäätös tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti oikean ja riittävän kuvan kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta;
- ovatko valtionosuuksien perusteista annetut tiedot oikeita; sekä
- onko kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti.

Vuoden 2024 tilintarkastus on sisältänyt 8,5 tarkastuspäivää. Tilintarkastaja KHT, JHT Eetu Rantakeisu on osallistunut vuoden 2024 arviointia koskeviin kokouksiin. Tilintarkastuksesta tehdyn sopimuksen mukaisesti tilintarkastaja on raportoinut lautakunnalle tilintarkastusohjelman toteutumisesta ja keskeisimmistä tarkastushavainnoista.

Esteellisyydet on huomioitu tarkastuslautakunnan toiminnassa.

1.3 Toimintamuodot

Tarkastuslautakunta kokoontui viisi kertaa vuoden 2024 toteutumisen arviointia varten.

Tarkastuslautakunta on laatinut arviointisuunnitelman toimikaudekseen vuosille 2021-2024. Sen lisäksi tarkastuslautakunta on laatinut vuosittain työohjelman.

Tarkastuslautakunta kuuli loppuvuodesta 2024 sivistys- ja hyvinvointilautakunnan alaisen toiminnan viranhaltijoita. Rehtori, kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtaja ja varhaiskasvatusjohtaja ovat antaneet selonteon vastualueestaan. Alkuvuodesta 2025 tarkastuslautakunta kuuli kehitys- ja elinvoimalautakunnan tavoitteiden toteutumisesta kiinteistöpäällikköä ja kunnaninsinööriä. Lisäksi vuoden 2024 toimintaa ja tavoitteiden toteutumista ovat kokouksessa esitelleet Lumijoen kunnan tytäryhtiöiden Lumijoen Vesi Oy:n ja KOy Lumijoen Kartanon toimitusjohtajat. Kunnanjohtaja sekä talous- ja hallintojohtaja ovat esitelleet loppuvuodesta 2024 talouskatsauksen ja talouden tasapainotusta. Kunnanjohtaja sekä talous- ja hallintojohtaja esittelivät vuoden 2024 tilinpäätöksen. Kunnanjohtaja antoi selonteon kunnan yleistilanteesta ja ajankohtaisista asioista.

Tarkastuslautakunta on käsitellyt sidonnaisuusilmoitukset lokakuun 2024 kokouksessa ja saattanut muutokset valtuustolle tiedoksi.

2 VUODEN 2023 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY

Valtuusto käsitteli vuoden 2023 arviointikertomuksen 17.6.2024 § 18. Valtuusto merkitsi arviointikertomuksen tiedoksi.

Kunnanhallitus pyysi lautakuntia käsittelemään arviointikertomuksen oman toimialansa osalta. Kunnanhallitus, sivistys- ja hyvinvointilautakunta sekä kehitys- ja elinvoimalautakunta ovat käsitelleet arviointikertomuksen huomiot kokouksissaan.

Kaikki toimielimet antoivat vastaukset tarkastuslautakunnan huomioihin ja vastaukset on annettu tiedoksi valtuustolle. Kunnanhallitus toteaa lausunnossaan, että toimielimet laativat talousarvioon strategian tavoitteiden mukaiset toteutettavat toimenpiteet toimintavuodelle ja tilinpäätöksessä arvioidaan em. toimenpiteiden toteutuminen. Strategian tavoitteiden asettamisessa ja toteutumisen arvioinnissa mm. mittareiden kautta voitaisiin käydä arviointikeskusteluja jo talousarviovuoden aikana.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan antaman lausunnon mukaan Lapsen kasvu ja tuki (Lakastu) ammatillinen työryhmä kokoontui aikaisemmin aktiivisesti, mutta viime vuoden aikana osallistujia määrä on hiipunut, eikä yhteistyötä eri kunnan toimijoiden kanssa ole voitu tehdä samaan tapaan kuin aikaisemmin. Kokouksia on pyritty järjestämään noin 6 kertaa vuoden aikana. Varhaiskasvatusjohtaja toimii koolle kutsujana.

Perusopetuksen oppilaat vaativat enenevässä määrin erilaisia tukimuotoja ja niitä on otettu käyttöön tuen päätösten kautta. Koululla toimi vuonna 2023 kolme erityisopetusryhmää ja VALO-luokka. Kirjaston, kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen osalta voidaan todeta kirjaston palveluvalikon laajentuminen myös postipalvelujen puolelle syksyllä 2023 sekä liikuntakoordinaattorin ja etsivän nuorisotyön merkittävä vaikuttavuus Lumijoen tasolla vuoden 2023 aikana.

Kehitys- ja elinvoimalautakunta yhtyi tarkastuslautakunnan näkemyksiin kehitys- ja elinvoimalautakunnan toiminnan arvioinnista mm. joukkoliikenteen käytön lisääntymisestä 14 % vuonna 2023, ruokahävikin seurannan ja tiedottamisen jatkamisesta sekä näkemyksiin kehitys- ja elinvoimalautakunnan toiminnan arvioinnista vuonna 2023.

3 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

3.1 Toiminnalliset tavoitteet

Talousarviossa 2024 toiminnalliset tavoitteet on johdettu strategiasta.

Valtuusto on kokouksessaan 14.11.2022 (§ 65) hyväksynyt kunnan uuden kuntastrategian ”Toteuta unelmasi Lumijoella 2025”. Toiminta-ajatuksena on ”Elinvoimaa yhteistyöllä ja positiivisen energian virralla”. Lumijoen kunnan arvot ovat: yhteisöllinen, turvallinen, avoin ja arvostava sekä rohkea ja yritteliäs.

Strategiset kärkitavoitteet ovat:

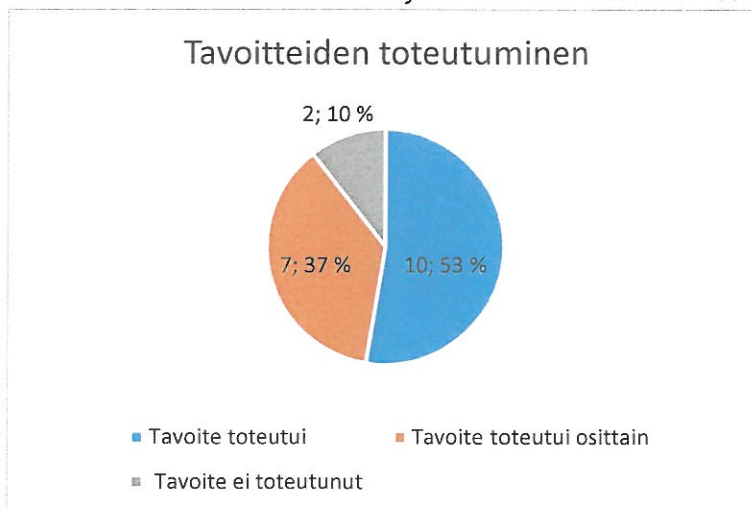
1. Palvelumme ovat ennakkoluulottomia ja ketteriä
2. Investoimme tulevaisuuteen
3. Meren ja luonnon äärellä on tilaa elää ja hengittää
4. Uudistumme ja uudistamme

Jokaiselle kärkitavoitteelle on asetettu seurattavat mittarit. Mittareina käytetään mm. kuntalaiskyselyjä, yritysten määrää sekä yrittäjäbarometrien tuloksia, talouden tunnuslukuja, asukas- ja väestörakennekehitystä, hyvinvointi-indikaattoreja, hiilijalanjälkiä, kierätysastetta, some-näkyvyyttä, kunnan imagon ja tunnettuuden kehittymistä sekä työhyvinvoinnin mittareita. Talousarvion käyttötalousosassa valtuusto on asettanut tehtäväkohtaiset tavoitteet sekä osoittanut tavoitteiden osoittamat tuloarviot ja määrärahat tehtävien hoitamiseen. Käyttötalousosan toteutumassa selvitetään tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden poikkeamat ja niiden syyt.

3.1.1 Yleishallinto

Talousarvion käyttötalousosaan sisällytetään tavoitteiden edellyttämät määrärahat. Valtuustoon nähden sitova taso on lautakunnan bruttotulot ja -menot. Yleishallinnon tavoitteina olivat strategian neljä kärkitavoitetta. Tavoitteille oli asetettu yhteensä 19 toimenpidettä ja runsaasti määrällisiä ja laadullisia mittareita. Tarkastuslautakunta on arvioinut tavoitteiden toteutumista toimenpidekokonaisuuksittain.

Seuraavassa kuviossa on esitetty tavoitteiden toteutumisen yhteenveto:

Asetetut tavoitteet voidaan todeta toteutuneen pääosin. Tavoitteet, jotka eivät toteutuneet vuonna 2024:

- Hyvinvoinnin yhdyspintatyö ei toteutunut toivotulla tavalla resurssipulan vuoksi
- Henkilöstön pysyvyystavoite ei toteutunut, kolme keskeistä viranhaltijaa irtisanoutui.

Kertomusvuoden aikana kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtaja, ateria- ja puhtauspalveluiden työnjohtaja sekä kiinteistöpäällikkö irtisanoutuivat. Viestintää tehostettiin eri sosiaalisen median kanavissa, mutta tavoitteen mukainen viestintäsuunnitelman laatiminen ei toteutunut. Toimintakertomuksen mukaan viestintäsuunnitelma laaditaan vuonna 2025.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen (ulk/sis)

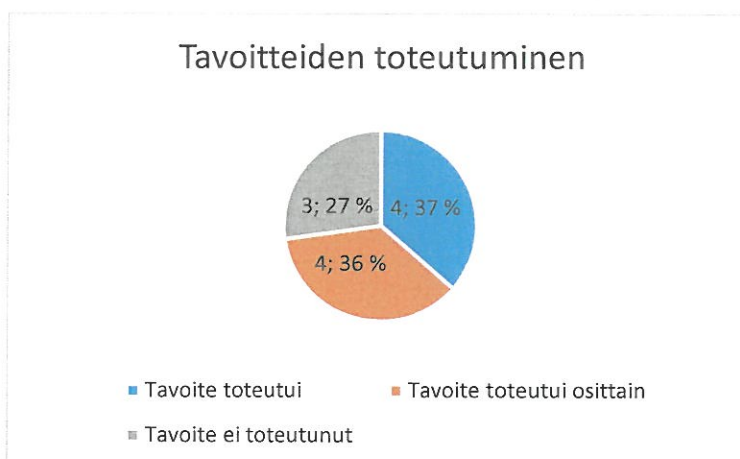
Yleishallinnon toimintatuotot olivat 281.655 euroa (2023: 260.552 euroa), kun talousarviossa varauduttiin 241.000 euroon. Toimintakuluja kertyi 934.004 euroa (2023: 1.074.965 euroa), mikä alitti talousarvion 53.000 eurolla. Toimintakatteen tavoite alittui 96.400 euroa. Toimintatuotoista myyntituottoja kertyi 65.900 euroa arvioitua enemmän ja toimintakuluista palvelujen ostot alittivat talousarvion 79.000 eurolla ja muut toimintamenot 23.800 eurolla. Henkilöstökulut ylittyivät 16.800 eurolla. Sitovat ulkoiset toimintakulut toteutuivat 116,9 % ja toimintakulut 94,6 %.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan yleishallinnolle asetetut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomioita runsaaseen toimenpidemäärään ja suosittelee asettamaan enemmän selkeästi arvioitavia tavoitteita, tavoitteille selkeät mittarit sekä arvioimaan toiminnan vaikuttavuutta. Toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointi on haastavaa, kun tavoitteelle asetetulla toimenpiteillä ei ole selkeää mittarivastinparia. Taloudelliset tavoitteet toteutuivat talousarvion mukaisesti.

Viestintää toteutettiin sosiaalisessa mediassa, kuntatiedotteissa ja Lumijoki osallistui Rakentajamessuille teemana ”laadukas varhaiskasvatus”. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana kunnan näkyvyyden lisäämistä eri keinoin. Tarkastuslautakunta toistaa suosituksensa viestintäsuunnitelman laatimisesta.

3.1.2 Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Opetustoimelle oli asetettu neljä strategian kärkitavoitetta tavoitteeksi sekä 11 tehtävää ja mittarit. Asetetut tavoitteet toteutuivat pääosin. Seuraavassa kuviossa on esitetty tavoitteiden toteutumisen yhteenveto:

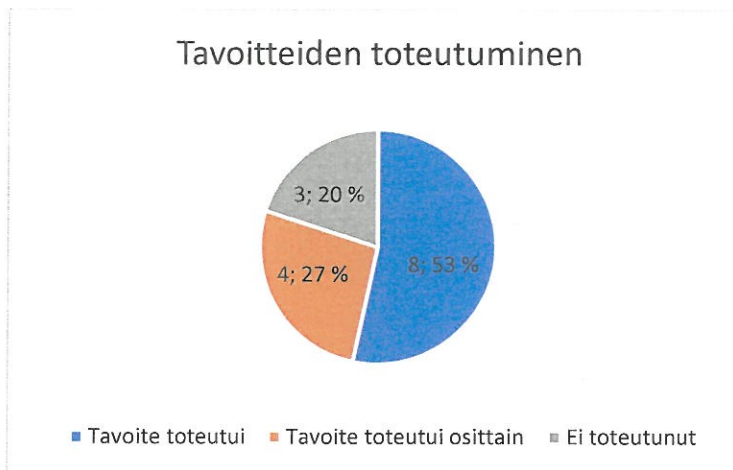

Asetetut tavoitteet voidaan todeta toteutuneen pääosin. Tehtävät, joita ei voinut arvioida:

- Hyvinvoiva koulu; yhteisöllinen oppilashuolto, hyvinvoinnin vuosikellon toteuttaminen. Yhteistyö nuorison kanssa. Tavoitteen mittarina hyvinvointikertomuksen indikaattorit sekä toteutuneet teemat ja tapahtumat. Toteutumisessa ei raportoitu tehtävälle asetetun mittarin tuloksia.
- Henkilöstön osallistaminen 1) Lumijoen kunta, haluttu työpaikka, 2) Henkilöstön säännölliset kehityskeskustelut, työhyvinvoinnin parantaminen. Tavoitteen mittarina työhyvinvointikyselyt, henkilöstökoulutukset, strategian jalkauttaminen. Toteutumisessa ei raportoitu tehtävälle asetetun mittarin tuloksia.
- Seudullisten yhteistyömahdollisuuksien edistäminen ja hyödyntäminen: Musiikki- ja kansalaisopiston palvelut, muut seudulliset yhteishankkeet. Tehtävän mittarina kursistarjonta ja hankkeiden tuotokset. Toteutumisessa ei raportoitu tehtävälle asetetun mittarin tuloksia.

Varhaiskasvatukselle on asetettu neljä strategian kärkitavoitetta tavoitteeksi sekä 15 tehtävää ja mittarit. Tarkastuslautakunta on arvioinut tehtävien toteutumista toimenpidekokonaisuuksittain.

Seuraavassa kuviossa on esitetty tavoitteiden toteutumisen yhteenveto:

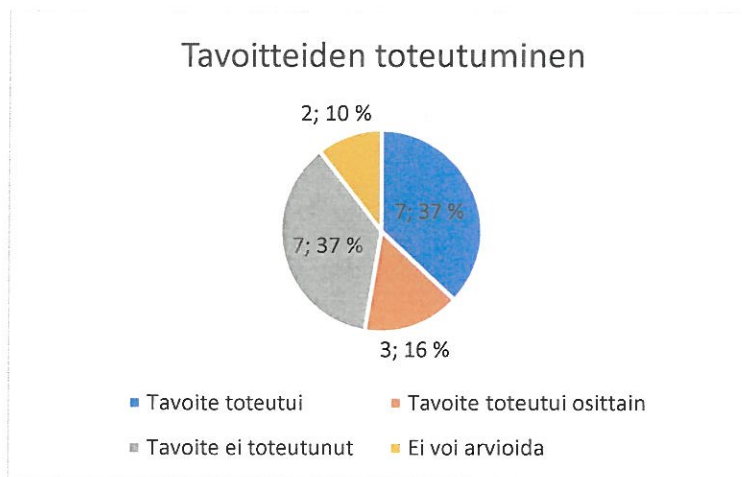

Asetetut tavoitteet voidaan todeta toteutuneen pääosin. Tehtävät, jotka eivät toteutuneet vuonna 2024:

- Lapsen kasvu ja tuki -moniammatillinen työryhmä. Toimenpiteelle ei ollut mittaria. Toimintakertomuksessa todettiin, että Lakastu-työryhmän toiminta on hiipunut, kun työryhmän jäseniä ei ole saatu paikalle.
- Varhaiskasvatuksen kehittäminen laadukkaaksi sähköistämällä palveluita. Mittarina työajanseurannan sähköistäminen. Uudistus ei toteutunut.
- Varhaiskasvatusjohtajan ja apulaisjohtajan työnkuvan määrittely, henkilöstön työnkuvat. Työnkuvien tarkentaminen ei toteutunut.

Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimelle on asetettu neljä strategian kärkitavoitetta tavoitteeksi sekä 19 toimenpidettä ja mittarit. Asetetut tavoitteet toteutuivat pääosin. Tarkastuslautakunta on arvioinut tavoitteiden toteutumista toimenpidekokonaisuuksittain.

Seuraavassa kuviossa on esitetty tavoitteiden toteutumisen yhteenveto:

Asetetut tavoitteet voidaan todeta toteutuneen pääosin. Tehtävät, jotka eivät toteutuneet vuonna 2024:

- Kirjastolain mukaiset tehtävät. Toimintatilastot, henkilöresurssit. Toiminta toteutui pienillä resursseilla, kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtaja irtisanoutui, tehtävää ei täytetty.
- Nuorten palveluohjausverkoston toiminnan tehostaminen. Osallistuneiden nuorten määrä, kokoontumiskerrat. Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto ei kokoontunut vuoden aikana.
- Liikuntaneuvonnan palveluketjun kehittäminen. kävijämääräseuranta, liikuntaneuvonnan tilastointi/kirjaukset potilastietojärjestelmään. Liikunta- ja hyvinvointikoordinaattori irtisanoutui maaliskuussa, tehtävää ei täytetty.
- KouluPT-toiminnan kehittäminen, yhteistyö kouluterveydenhuollon, koulun ja vanhempien kanssa, vähän liikkuvien liikunnan lisääminen. Yhdessä toteuttavat tapahtumat eivät toteutuneet.
- Pidämme huolta hyvinvoinnista ja jaksamisesta. Työhyvinvointikyselyä ja työpaikkaselvityksiä ei tehty, kun resurssin eivät riittäneet. (tämä tavoitteena kolmessa eri strategian kärkitavoitteessa).

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen (ulk/sis)

Sivistys ja hyvinvoinnin toimialueen toimintatuotot olivat 325.500 euroa (2023: 440.950 euroa), kun talousarviossa varauduttiin 213.000 euroon. Toimintakuluja kertyi 5,6 milj. euroa (4,8 milj. euroa), mikä alitti talousarvion 12.100 eurolla. Toimintakatteen tavoite alittui 124.500 euroa. Maksutuotot ylitti talousarvion 59.000 euroa ja henkilöstökulut alittivat talousarvion 55.000 eurolla. Talousarviossa sivistys ja hyvinvoinnille asetetut taloudelliset tavoitteet lähes saavutettiin. Sitovat ulkoiset toimintatulot toteutuivat 152,8 % ja toimintakulut 97,8 %.

Opetustoimen talousarvio toteutui suunnitellusti. Toimintatuotot toteutuivat suunnitellusti, kun toteutuma oli 100,5 %. Toimintakulut ylittyivät hieman suunnitellusta (102,2 %).

Toimialalta saadun selonteon mukaan opiskelun tuki on toteutunut, kun hankerahoituksella keväällä oli kolme pienryhmää ja syksyllä kaksi. Resurssiopettajaa ei ollut syyskaudella. Oppimisympäristöä kehitettiin ja koulun piha-aluetta kunnostettiin syksyllä. Joustava esi- ja alkuopetus on aloittanut toimintansa syksyllä. Osaamistarpeet

lisääntyvät erityisopetuksessa. Talouden näkökulmasta sairauspoissaolot ovat kasvattaneet henkilöstökuluja. Tuottavuuden ja taloudellisuuden mittaamiseksi mittareita kehitetään.

Varhaiskasvatuksen toimintatuotot ylitti talousarvion 10.000 eurolla (109,8 %) ja toimintakulut alittivat talousarvion 54.500 euroa (96,7 %). Valtuuston nähdessä sitovat ulkoiset bruttotuotot ylittivät talousarviotavoitteen, kun toteutuma oli 109,8 %. Sitovat toimintakulut alitti sitovan tavoitteen (93 %).

Varhaiskasvatuksen toiminnallisena olevien tavoitteiden/toimenpiteiden toteutumiselonteossa on toimintakertomuksen tyyliin selostettu vuoden 2024 toimintaa, toiminnan laajuutta ja kehittämistoimia.

Vapaa-aika ja kulttuuritoimen talousarviossa sekä toimintatuotot että toimintakulut ylittyivät, mutta toimintakate toteutui talousarviotavoitteen mukaisesti (100,8 %). Valtuuston nähdessä sitovat bruttotuotot ylittivät talousarviotavoitteen, kun toteutuma oli 171,1 %. Sitovat toimintakulut ylittyivät hieman suunnitellusta (108,5 %).

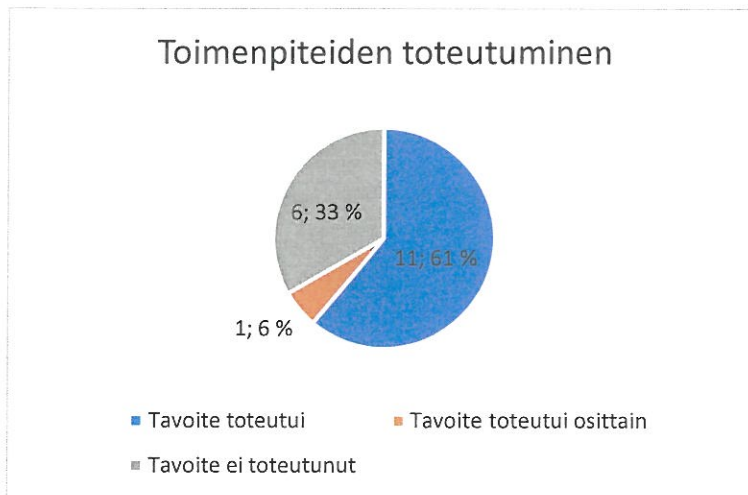
Toimialalta saadun tiedon mukaan kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtajan irtisanouduttua tehtäviä jaettiin eri viranhaltijoille. Virka on ollut kahdesti haettavana ilman tulosta. Virkaa hoidetaan kunnassa olevin henkilöstöresurssein ja mahdollisesti seudullisena yhteistyönä. Kunnan 1.1.2025 voimaan tulleen hallintosäännön 28 §:n mukaan sivistysjohtaja-rehtori vastaa kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluista ja niiden kehittämisestä.

Talousarviossa sivistys- ja hyvinvointilautakunnalle asetetut tavoitteet toteutuivat pääosin. Kaikilta osin tavoitteita ei voitu arvioida. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan toiminnallisesti vuosi toteutui resurssit huomioiden hyvin.

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota tavoitteiden suureen määrään. Tarkastuslautakunta suosittaa asettamaan selkeämmin arvioitavia tavoitteita ja ehdottaa, että tavoitteille asetetaan mittarit. Tarkastuslautakunta suosittaa myös arvioimaan tavoitteiden toteutumisen vaikuttavuutta.

3.1.3 Kehitys- ja elinvoimalautakunnan päävastuualueet

Kehitys- ja elinvoimalautakunnalle on asetettu neljä strategian kärkitavoitetta tavoitteeksi sekä 18 toimenpidettä ja mittarit. Tarkastuslautakunta on arvioinut tavoitteiden toteutumista toimenpidekokonaisuuksittain. Seuraavassa kuviossa on esitetty tavoitteiden toteutumisen yhteenveto:

Asetetut toimenpiteet voidaan todeta toteutuneen pääosin. Tavoitteet, jotka eivät toteutuneet vuonna 2024:

- Sähköinen infotaulu ei toteutunut
- Luomuelintarvikkeiden käytöstä on jouduttu taloudellisten syiden vuoksi luopumaan
- Matkailun ja vapaa-ajan markkinoinnin tarjonta ei lisääntynyt
- Opasteiden ja merellisen informaation määrän lisääminen ei toteutunut
- Työhyvinvointikyselyä ei toteutettu
- Kuntalaisaloitteiden määrän kasvattaminen.

Lumijoki kuuluu Oulun seudun joukkoliikenteen yhteistoiminta-alueeseen. Vuonna 2024 linjasto (53) pysyi pääsääntöisesti edellisvuoden mukaisena. Raahan suuntaan palvelee ELY-keskuksen ostoliikenne. Oulun seudun liikenteen hinnoittelu muuttui joulukuussa 2024, kun entinen vyöhykehinnottelu poistui ja siirryttiin Oulun seudun liikenteen yhteiseen taksaan. Joukkoliikenteen käyttö on kasvanut noin 7 % edellisestä vuodesta.

Toimintakertomuksessa toiminnallisina muutoksina todetaan, että ateria- ja puhtauspalvelun työnjohtajan irtisanoutumisen myötä paikka jätettiin täyttämättä. Tehtävät on jaettu lautakunnan viranhaltijoille. Ateriapalveluissa luovuttiin pääosin luomuelintarvikkeiden käytöstä säästösyistä. Elintarvikkeiden ostot pysyivät lähes vuoden 2023 tasossa, vaikka elintarvikkeiden hinnat nousivat. Ruokahävikkiä seurataan ja ylijäämäruokaa on myyty henkilökunnalle ja ukrainalaisille tilapäisen suojelun henkilöille.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen (ulk/sis)

Kehitys- ja elinvoimalautakunnan toimintatuotot olivat 868.700 euroa (126,1 %) ja toimintakulut 2,3 milj. euroa (91,2 %). Toimintatuotot toteutuivat 180.000 euroa talousarviota parempana (126,1 %). Vuokratuotoissa toteutui merkittävin euromääräinen ylitys 114.000 euroa. Toimintakuluissa merkittävin alitus toteutui palvelujen ostossa (88,4 %).

Talousarviossa kehitys- ja elinvoimalautakunnalle asetetut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin ja talousarvio toteutui suunniteltua parempana. Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota joukkoliikenteen edelleen jatkuvaan myönteiseen kehitykseen. Joukkoliikenteen käyttö on kasvoi 7 % edellisestä vuodesta.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että ruokahävikin seuranta ja tiedottamista jatketaan niin kestäväen kehityksen kuin talouden näkökulmasta. Ylijäämäruokaa on myyty sekä henkilökunnalle että ukrainalaisille tilapäisen suojelun henkilöille.

3.2 Taloudelliset tavoitteet

Lumijoen kunnan tilikauden tulos vuodelta 2024 oli 285.000 euroa voitollinen (2023: 543.000 euroa). Poistoeron tuloutuksen myötä tilikauden ylijäämäksi muodostui 325.000 euroa.

Talousarvioon lisättiin tilikauden aikana 169.000 euroa toimintatuloja ja toimintamenoja yhteensä 37.000 euroa. Käyttötaloudessa tulojen ylityksiä kertyi 333.000 euroa ja menojen alituksia 235.000 euroa. Myyntituottoja saatiin 160.000 euroa sekä vuokratuottoja 114.000 euroa arvioitua enemmän. Toimintamenoylitys 40.000 euroa toteutui muissa toimintamenoissa ja merkittävin alitus toteutui palveluiden ostoissa (-141.000 euroa).

Verotuloja kertyi 164.000 euroa suunniteltua enemmän. Valtionosuuksia tilitettiin 3,25 milj. euroa, mikä on 53.000 talousarviossa suunniteltua enemmän. Korkomenot alitti talousarvion 68.300 eurolla.

Tuloveroprosenttia korotettiin vuodelle 2024. Tuloveroprosentiksi vahvistettiin 8,9 %, mikä on sama kuin Limingan kunnassa. Vuonna 2023 tuloveroprosentti oli 8,36 %. Manner-Suomessa keskimääräinen tuloveroprosentti on 7,46 % ja yleisin tuloveroprosentti 8,9 %. Yleinen kiinteistöveroprosentti oli 0,95 %, vakituiset asunnot 0,5 %, muu kuin vakituinen asunto 1,15 % ja rakentamaton rakennuspaikka 6 %. Em. veroprosentit säilytettiin ennallaan.

Investointien toteutuma oli 0,9 milj. euroa (netto). Suurimpina yksittäisinä hankkeina olivat Luontotien kunnostus 479.000 euroa.

Seuraavassa taulukossa on esitetty taloudellisia tunnuslukuja asukasta kohti. Vertailutiedoiksi on otettu manner-Suomen ja Pohjois-Pohjanmaan lukuja.

	2022			2023			2024		
	Man- ner- Suomi	Pohjois- Pohjan- maa	Lumi- joki	Man- ner- Suomi En- nakko- tieto	Pohjois- Pohjan- maa En- nakko- tieto	Lumi- joki	Man- ner- Suomi En- nakko- tieto	Pohjois- Pohjan- maa En- nakko- tieto	Lumi- joki
Toimintakate €/as	-6211	-6031	-6845	-2566	-2936	-3228	-2602	-2831	-2900
Vuosikate €/as			-122			625			498
Lainat €/as	3377	3727	3206	3323	4038	4044	3491	4120	3939
Konsernilainat €/as			5808			4967			5527
Kertynyt ylijäämä €/as			22			307			472
Konsernin kertynyt ylijäämä €/as			578			828			991
Suhteellinen velkaantuneisuus %			59,8			100,1			107,5
Suht. velkaantuneisuus konserni %			32,2			117			138

Lumijoen kunnan talouden tunnusluvuissa ei ole tapahtunut suuria muutoksia viimeisten vuosien aikana. Ylijäämä paransi oman pääoman tilannetta. Asukasluku 31.12.2024 oli 2007. Väkiluku väheni 25 henkilöllä. Lapsia syntyi 29 (2023:17) ja kuolleita oli 25

(2023:25). Lumijoen väestörakenne on myönteinen, kun alle 15-vuotiaita on 23,8 % ja 15-64-vuotiaita on 56,5 %.

	2022			2023			2024		
	Manner-Suomi	Pohjois-Pohjanmaa	Lumi-joki	Man-ner-Suomi En-nakko-tieto	Pohjois-Pohjanmaa Ennakko-tieto	Lumi-joki	Man-ner-Suomi En-nakko-tieto	Pohjois-Pohjanmaa Ennakko-tieto	Lumi-joki
Verotulot €/asukas	4837	4262	3196	2602	2415	1753	2503	2370	1895
Valtionosuudet €/as	1940	2568	3552	651	980	2222	607	992	1618
Yhteensä	6789	6847	6748	3253	3395	3975	3110	3362	3513

Verotulot Lumijoen kunnassa on yhteensä 1.895 euroa/asukas, mikä on vähemmän kuin Manner-Suomessa ja Pohjois-Pohjanmaalla keskimäärin. Valtionosuudet vähenivät edellisestä vuodesta 1,27 milj. euroa. Valtionosuuksia Lumijoen kunta saa huomattavasti enemmän kuin Manner-Suomi ja Pohjois-Pohjanmaa keskimäärin.

Kunnan tilinpäätös 2024 muodostui talousarviossa ennakoitua positiivisemmaksi, mikä vahvisti kumulatiivista ylijäämää. Tilikauden ylijäämäksi muodostui 0,3 milj. euroa, kun alkuperäinen talousarvio on 0,8 milj. euroa ja muutettu talousarvio 0,55 milj. euroa alijäämäinen. Kumulatiivista ylijäämää on taseessa vuoden 2023 ylijäämä huomioiden 0,95 milj. euroa ja kuntakonsernissa 2,0 milj. euroa. Talouden näkymät kunnassa ovat kokonaisuudessaan haasteelliset.

Kuntalain 110 §:n mukaisesti kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Tilikausi 2024 toteutui suunniteltua paremmin, mutta suunnitelmavuodet 2026-2027 näyttää erittäin vaikealta. Kun huomioidaan tilinpäätöksessä 2024 oleva kertynyt ylijäämä (0,9 milj. euroa) ja taloussuunnitelmakaudelle 2025-2027 arvioidut alijäämät (yhteensä -50.000 euroa), on peruskunnan kumulatiivinen ylijäämä 843.000 euroa. Seuraavassa alijäämätarkastelulaskelma:

Arvio peruskunnan yli/alijäämästä talousarviokaudella 2024-2027	1000 euroa
Edellisten tilikausien ylijäämä	578 767
Tilikauden ylijäämä 31.12.2024	314 681
Ylijäämät yhteensä 31.12.2024	893 448
Talousarvio 2025 ylijäämäarvio	201 084
Taloussuunnitelma 2026 alijäämäarvio	- 119 000
Taloussuunnitelma 2027 alijäämäarvio	- 132 000
Alijäämät 2025-2027 yhteensä	- 49 916
Arvio peruskunnan yli/alijäämästä 31.12.2027	843 532

Vuosien 2025-2027 taloussuunnitelmassa valtionosuudet on arvioitu noin 3,4 milj. euron tasoon, kun vuonna 2024 valtionosuuksia tilitettiin 3,2 milj. euroa. Valtionosuusleikkauksia on tulossa vuodelle 2025 ja valtionosuus uudistus on valmistelussa.

Kunnanhallitus perusti kokouksessaan 27.2.2023 (§ 49) talouden tasapainottamisryhmän. Kunnahallitus käynnisti yhteistoimintamenettelyn 27.11.2023. Yhteistoimintamenettelyiden lopputuloksena kunnan koko henkilöstö lomautettiin vuonna 2024 joko 10 tai 14 vuorokaudeksi. Suurin osa määräaikaisista työ- ja virkasuhteista päättyi vuoden 2024 aikana, eikä uutta henkilöstöä palkattu kuin yksittäisissä sijaistustarpeissa. Investointitaso palautettiin

maltillisemmaksi, ja hankinnoissa noudatettiin suurta harkintaa sekä varovaisuutta. Lisäksi kunnallisveroprosenttia nostettiin puoliprosenttiyksikkö 8,4 prosentista 8,9 prosenttiin. Talouden tasapainottaminen on vaatinut suuria ponnisteluja ja sitoutumista koko henkilöstöltä ja kuntalaisilta, mutta sillä on ollut merkittävä vaikutus kunnan talouden kannalta. Vuoden 2025 talousarvion perusteluissa todetaan, että sopeuttamissuunnitelmissa pidättäydytään rekrytoinneista ja hankinnoissa käytetään suurta harkintaa, jolloin vain välttämättömimmät hankinnat toteutetaan.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan Lumijoen kunnan talouden kehitysnäkymät ovat haasteelliset. Kunta onkin tehnyt sopeutusratkaisuja jättämällä täyttämättä avoimeksi tulleita virkoja ja uudelleenorganisoanut tehtävien hoitoa. Myönteistä on kuitenkin se, että kumulatiivista ylijäämää on saatu taseeseen kerrytettyä kahden viimeisen tilikauden aikana.

4 HENKILÖSTÖ

Henkilöstön määrä 31.12.2024 oli yhteensä 96 (2023:107), joista 75 työntekijää oli vakituisessa työsuhteessa. Henkilöstö väheni vuoden 2023 aikana 11 työntekijällä.

Sairauspoissaoloja kertyi vuonna 2024 yhteensä 1733 päivää, joka tarkoittaa noin 18 pv/hlö (vuonna 2023; 1022 päivää; 9,9 pv/hlö), mikä kunnissa on keskimäärin 15,5 pv/hlö (vuonna 2023). Sairauspoissaolojen määrä on keskiarvona merkittävästi suurempi kuin vuonna 2023, jota selittää osin yksittäiset pitkät sairauspoissaolot.

Henkilöstökulut olivat vuonna 2024 yhteensä 3,9 milj. euroa ja 4,1 milj. euroa vuonna 2023.

Yleisesti arvioidaan, että yhden sairauspäivän hinta työnantajalle on noin 370 euroa, jolloin sairauspoissaolojen kustannus työnantajalle olisi noin 641.000 euroa, kun laskennallinen kustannus vuonna 2023 oli 378.000 euroa.

Sairauspoissaolojen määrä on kasvanut merkittävästi vuodesta 2023. Tarkastuslautakunta suosittaa antamaan tilinpäätöksessä selonteon sairauspoissaolojen merkittävimmistä syistä.

Työhyvinvointikyselyä ei ole tehty vuonna 2024. Tarkastuslautakunta painottaa vuosittain toteutettavan henkilöstön työhyvinvointikyselyn toteuttamisen tärkeyttä ja tulosten arviointia sekä raportointia.

5 KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Lumijoen kunnan konserniin kuuluu tytäryhteisönä Lumijoen Vesi Oy (75,05 %) ja Kiinteistö Oy Lumijoen Kartano (100 %). Lisäksi konsernitilinpäätökseen yhdistellään ne kuntayhtymät, joissa Lumijoen kunta on jäsenenä.

Kiinteistö Oy Lumijoen Kartanon tehtäväksi on määritetty vuokra-asuntotoiminnan hoitaminen niin, että toiminta tuottaa kulunsa velkaantumatta ja asuntojen arvo säilyy. Kiinteistö Oy Lumijoen Kartanon liikevaihto oli 624.005 euroa, liikevoitto 68.500 euroa ja tilikauden ylijäämä 862 euroa.

Lumijoen Vesi Oy:n tehtävänä on turvata kuntalaisille laadukkaan ja hinnaltaan kilpailukykyisen puhtaan veden saatavuus ja jäteveden käsittelyn hoitaminen. Lumijoen Vesi Oy:n liikevaihto oli 402.812,10 euroa (2023:391.385,95 euroa) ja tilikausi oli voitollinen 17.312,13 euroa (2023:41.006 euroa).

Kunnan tilinpäätöksessä on todettu talousarviossa konserniyhtiöille asetetut tavoitteet, mutta niiden toteumista ei ole raportoitu. Konserniohje on vuodelta 2012. Tarkastuslautakunta toistaa kehotuksensa konserniohjeen päivittämisestä.

6 SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA

Lumijoen kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet -ohjeistus on hyväksytty vuonna 2014. Ohjeistusta ei ole päivitetty vuoden 2024 aikana. Hallintosääntö on uudistettu voimaan tulevaksi 1.1.2025 alkaen. Muutokset on hyväksytty valtuustossa 16.12.2024 § 54 sekä 17.2.2025 § 5.

Tarkastuslautakunta toistaa suosituksen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen päivittämisestä vastaamaan nykypäivän tilannetta. Tarkastuslautakunta suosittaa lisäksi tekemään vuosittaisen riskikartoituksen esimerkiksi talousarvion valmistelun yhteydessä sekä raportoimaan havainnoista toimintakertomuksessa.

7 YHTEENVETO

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan tilinpäätös 2024 muodostui talousarviossa ennakoitua huomattavasti positiivisemmaksi, mikä vahvisti kumulatiivista ylijäämää. Talouden näkymät kunnassa ovat kokonaisuudessaan erittäin haasteelliset. Kunnan taloutta on vahvistettava, jotta kunnan toiminta voi jatkua itsenäisenä kuntana. Yhteistoimintaneuvottelun tuloksena vuonna 2024 henkilöstöä lomautettiin, merkittävä osa määräaikaista työsuhteista päätettiin ja investoinnit minimoitiin. Vapautuvia virkoja ja toimia on jätetty täyttämättä. Tarkastuslautakunta korostaa, että suunnitelmakauden valtionosuusleikkaukset ja valmisteilla olevan valtionosuusuudistus uhkaavat entisestään talouden tasapainoa.

Talousarviossa toiminnallisille tavoitteille on määritetty toimenpiteet ja mittarit. Tarkastuslautakunta ehdottaa lisäämään enemmän selkeämmin arvioitavia tavoitteita ja suosittaa, että tavoitteille asetettaisiin myös määrällisiä/numeerisia mittareita. Tarkastuslautakunta suosittaa myös arvioimaan tavoitteiden toteutumisen vaikuttavuutta.

Lumijoen kunnan toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin suunnitellusti ja taloudelliset tavoitteet saavutettiin. Vuoden 2024 tilinpäätös muodostui ylijäämäinen ja kumulatiivinen ylijäämä näin ollen vahvistui.

Tilintarkastaja on antanut 9.5.2025 tilintarkastuskertomuksen vuodelta 2024. Kertomus ei sisällä huomautuksia. Tilintarkastaja on esittänyt tilinpäätöksen 2024 hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille vuoden 2024 osalta. Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan esitykseen.

Tarkastuslautakunta kiittää luottamushenkilöitä sekä kunnan viranhaltijoita ja työntekijöitä kuntalaisten hyväksi tehdystä työstä ja toivoo positiivista kehittämistä jatkossakin.

Lumijoella 9. päivänä toukokuuta 2025

Tapio Junkkoniemi
puheenjohtaja

Hannu Kukkohovi
varapuheenjohtaja

Sirpa Hirvasniemi
jäsen